

Försvarsdepartementet
Ministern för civilt försvar

Till riksdagen

Svar på fråga 2024/25:1236 av Lena Johansson (S)
Förfogandelagen och kommuners och regioners möjlighet till
beredskapsplanering

Lena Johansson har frågat mig om jag ser ett problem med förfogandelagen i dag, och, om så är fallet, vilka åtgärder jag ser behöver vidtas.

Vi befinner oss i ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Återbyggnaden av totalförsvaret bedrivs med en hög ambition och regeringen genomför den största upprustningen av totalförsvaret sedan andra världskrigets slut. Genom försvarsbeslutet 2025–2030 får det civila försvaret ett tillskott på över 37,5 miljarder kronor till 2030.

Kommuner och regioner är centrala i arbetet med att stärka och utveckla Sveriges krisberedskap och det civila försvaret och att dessa aktörer ska ha rätt förutsättningar att bidra i detta arbete. Regeringen tog i september 2024 emot utredningen Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65). Utredningen föreslår ny lagstiftning som syftar till att

säkerställa att kommuner och regioner under fredstida krissituationer och höjd beredskap har en ändamålsenlig och likvärdig förmåga att utföra sina författningsenliga uppgifter och upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter. Vidare föreslår utredningen nya och preciserade krav på kommuners och regioners planering och förberedande åtgärder inför fredstida krissituationer och höjd beredskap. Utredningen utgör ett viktigt underlag för regeringens fortsatta arbete i syfte att stärka förmågan hos kommuner och regioner.

När det gäller förfogandelagen träder den i kraft vid krig, men regeringen kan också besluta att den ska tillämpas vid andra situationer, till exempel vid krigsfara för Sverige. Genom förfogande kan bland annat fastigheter tas i anspråk med nyttjanderätt och annan egendom tas i anspråk med äganderätt eller nyttjanderätt, och en ägare eller innehavare av transportmedel kan åläggas att ombesörja transporter.

Förfoganden kan förberedas inom ramen för totalförvarsplaneringen. Detta kallas uttagning och regleras i förordningen (1992:392) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov (uttagningsförordningen).

Bara myndigheter med särskilt bemyndigande får besluta om uttag, s.k. uttagningsmyndigheter. Kommuner och regioner kan dock anmäla sina behov till de så kallade uttagningsmyndigheterna som sedan fattar beslut om uttag för

till exempel en kommuns räkning. Som exempel kan nämnas att andra behovsmyndigheter än Försvarsmakten ska anmäla sitt behov av spårbundna och andra fordon till Trafikverket.

Kommuner och regioner har en viktig roll i det civila försvaret och har ett stort ansvar att förbereda sig för kris, krigsfara eller krig. Det är glädjande att kommuner och regioner tar detta ansvar på allvar, bland annat genom att förbereda sig genom att hemställa om uttag enligt uttagningsförordningen.

Regeringen är mån om att alla, bland annat kommuner och regioner, ges bästa möjliga förutsättningar i sitt beredskapsarbete. Skulle det visa sig att det finns oklarheter i tillämpningen utesluter jag inte att vidta de ytterligare åtgärder som behövs för att stärka Sveriges totalförsvar på bred front.

Stockholm den 18 juni 2025

Carl-Oskar Bohlin